

Jadwiga Fangrat*
Anna Pachman**

INSTYTUT TECHNIKI BUDOWLANEJ W EUROPIE I ŚWIECIE

Publikacja poświęcona jest współpracy podejmowanej przez Instytut Techniki Budowlanej z pokrewnymi instytucjami w skali europejskiej i światowej. Charakteryzuje ponadto wybrane partnerskie organizacje międzynarodowe budownictwa. Opis działań Instytutu na forum międzynarodowym uwzględnia udział specjalistów ITB w konferencjach i spotkaniach międzynarodowych, udział ITB w projektach finansowanych ze środków Unii Europejskiej, wizyty gości zagranicznych w ITB oraz publikacje zagraniczne pracowników Instytutu. Ponadto w publikacji przedstawiono działalność normalizacyjną w CEN i ISO.

1. Wprowadzenie

W pierwszych latach działalności ITB ze względu na warunki geopolityczne, z których wynikała zależność Polski od Związku Radzieckiego, Instytut podejmował współpracę naukowo-techniczną z wieloma instytutami naukowymi w ramach planu koordynacji prac naukowo-badawczych RWPG oraz zadań i planu prac Stałej Komisji Budownictwa RWPG. Głównymi partnerami były wówczas instytuty krajów tzw. bloku wschodniego: Związku Radzieckiego, Czechosłowacji, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, w mniejszym stopniu Węgier, Bułgarii, Rumunii, Wietnamu i Kuby. Mimo tych niesprzyjających warunków, już w 1954 r., tzn. w końcu pierwszej dekady działalności, Instytut podjął trwającą do 2011 r. współpracę z dużą międzynarodową organizacją budownictwa CIB.

W latach siedemdziesiątych XX wieku, przy zachowaniu niezmiennego priorytetu działań w ramach RWPG, powstały polityczne warunki umożliwiające rozszerzenie współpracy z wysokorozwiniętymi krajami Zachodniej Europy i USA, co umożliwiło kontakty z instytutami zagranicznymi i organizacjami międzynarodowymi spoza bloku wschodniego, szczególnie organizacjami normalizacyjnymi ISO i CEN.

* dr inż. – Pełnomocnik Dyrektora ds. Współpracy z Zagranicą i Promocji ITB

** mgr – Zespół ds. Promocji i Współpracy z Zagranicą ITB

Po wprowadzeniu w 1995 r. w Polsce ustawą sejmową systemu dopuszczania wyrobów budowlanych do obrotu i powszechnego stosowania na zasadach obowiązujących w Unii Europejskiej, Instytutowi powierzono wiodącą rolę w tym systemie.

Perspektywa uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej w 2004 r. stworzyła potrzebę przygotowania się ITB do działalności w UE, zarówno w aspekcie obowiązujących regulacji prawnych, jak i w warunkach konkurencji otwartego europejskiego rynku usług badawczych. Zintensyfikowano wówczas prace w grupach i komitetach organizacji unijnych, takich jak ENBRI, CEN, EOTA i UEAtc. Uwieńczeniem tych trudnych prac przygotowawczych było notyfikowanie ITB Komisji Europejskiej i państwu członkowskim, przed przystąpieniem Polski do UE 1 maja 2004 r. – jako laboratorium badawczego, jednostki certyfikującej wyroby i systemy zakładowej kontroli produkcji oraz jednostki udzielającej Europejskich Aprobata Technicznych [1].

W związku z przystąpieniem Polski do UE, aspiracją i zadaniem ITB stało się współtworzenie nie tylko krajowej, lecz także europejskiej przestrzeni badawczej oraz kształtowanie Gospodarki Opartej na Wiedzy [2], [3], między innymi poprzez tworzenie podstaw naukowych kodyfikacji technicznej w budownictwie. Służyć ma temu udział przedstawicieli Instytutu w wielu międzynarodowych instytucjach działających w obszarze badawczym, normalizacyjnym, aprobacyjnym i certyfikacyjnym. Nieustanne umacnianie potencjału naukowego Instytutu jest możliwe poprzez aktywne uczestnictwo specjalistów ITB w konferencjach i spotkaniach międzynarodowych, a także w konsorcjach naukowych tworzonych na potrzeby projektów unijnych. Informacje o Instytucie, oferowanych usługach (w tym badaniach) są promowane w Europie i świecie dzięki prezentacjom i publikacjom zagranicznym jego pracowników.

Obszerna działalność na rzecz europejskiej Grupy Jednostek Notyfikowanych (jako element procesu udzielania certyfikatów CE) jest przedmiotem odrębnej publikacji [4–6].

2. Ogólna charakterystyka współpracy międzynarodowej ITB

Instytut Techniki Budowlanej od wielu lat jest członkiem kilkunastu organizacji międzynarodowych (tabl.1) o zróżnicowanym stopniu aktywności. Poziom zaangażowania Instytutu w prace tych organizacji był również zmienny w czasie. Wysokość wnoszonych tam składek nie stanowi szczególnie znaczącej pozycji budżetu ITB, ale liczba osób i liczba wyjazdów zagranicznych, a zatem i koszty ponoszone z tego tytułu, są znaczące.

W charakterystyce współpracy międzynarodowej uwzględniono:

- członkostwo ITB w organizacjach międzynarodowych,
- udział specjalistów ITB w konferencjach i spotkaniach międzynarodowych,
- wizyty gości zagranicznych w ITB,
- udział ITB w projektach finansowanych ze środków UE.

W następnym rozdziale podano krótki opis profilu działalności 20 organizacji międzynarodowych, z którymi Instytut Techniki Budowlanej nawiązał współpracę.

Tablica 1. Wykaz organizacji międzynarodowych, z którymi współpracuje ITB (chronologicznie i według kategorii) – stan w 2011 r.

Table 1. List of international organizations, with whom the ITB cooperates (2011)

Lp.	Organizacja	Początek i zakres współpracy
Organizacje pobierające składki członkowskie		
1	CIB International Council for Research and Innovation in Building and Construction Międzynarodowa Rada ds. Badań i Innowacji w Budownictwie	1954 badania i innowacje w budownictwie
2	CICIND International Committee for Industrial Chimneys and Stacks Międzynarodowy Komitet Kominów Przemysłowych	1993 projektowanie, eksploatacja i utrzymanie kominów przemysłowych
3	UEAtc Union Européenne pour l'Agrément dans la construction Europejska Unia Akceptacji Technicznej w Budownictwie	1995 krajowe aprobaty techniczne
4	fib The International Federation for Structural Concrete (fib – fédération internationale du béton) Międzynarodowa Federacja Betonu	1996 badania konstrukcji betonowych
5	EOTA European Organisation for Technical Approvals Europejska Organizacja ds. Aprobata Technicznych	1998 europejskie aprobaty techniczne
6	EGOLF European Group of Organisations for Fire Testing, Inspection and Certification Europejska Grupa Organizacji Prowadzących Badania Ogniowe, Certyfikacje i Inspekcje	1998 badania, certyfikacja i inspekcje w zakresie bezpieczeństwa pożarowego
7	WFTAQ World Federation of Technical Assessment Organisations Światowa Federacja Organizacji ds. Oceny Technicznej	1998 oceny techniczne nowych rozwiązań
8	ENBRI European Network of Building Research Institutes Europejska Sieć Instytutów Badawczych Budownictwa	2000 wymiana wiedzy i doskonalenie instytutów badawczych budownictwa
9	IABSE International Association for Bridge and Structural Engineering Międzynarodowe Stowarzyszenie ds. Mostów i Inżynierii Budowlanej	2002 analiza i projektowanie, wznoszenie, monitoring i inspekcje, utrzymanie, użytkowanie, modernizacja, rozbiórka obiektów budowlanych

10	ELGIP	European Large Geotechnical Institutes Platform Europejska Platforma Laboratoriów Geotechnicznych	2006	badania geotechniczne na rzecz budownictwa
11	Eurocer-building	Stowarzyszenie Jednostek Certyfikujących w Budownictwie	2006	certyfikacja dobrowolna
12	ECTP	European Construction Technology Platform Europejska Platforma Technologiczna Budownictwa	2008	wymiana informacji i doświadczeń, określenie priorytetów badawczych wspólnych programów
13	E2B A	Energy Efficient Buildings Association Budynki Efektywne Energetycznie	2009	koordynacja działań przemysłu i nauki w zakresie badań na rzecz efektywności energetycznej budynków
14	SB Alliance	Sustainable Building Alliance Stowarzyszenie na rzecz Zrównoważonego Budownictwa	2010	opracowanie międzynarodowego programu badawczego dla budownictwa zrównoważonego
Organizacje nie pobierające składek				
Organizacje normalizacyjne				
15	CEN	European Committee for Standardisation Europejski Komitet Normalizacyjny	brak inf.	normalizacja europejska
16	ISO	International Organisation for Standardisation Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna	brak inf.	normalizacja światowa
Inne				
17	SCC	The Standing Committee on Construction Stały Komitet Budownictwa	2003	rozstrzyganie spraw związanych z dyrektywą 89/106/EWG
18	GNB	Group of Notified Bodies Grupa Jednostek Notyfikowanych	2003	harmonizacja działań jednostek notyfikowanych w zakresie dyrektywy 89/106/EWG
19	QUALICOAT	Association of Quality Control in the Lacquering, Painting and Coating Industry Stowarzyszenie ds. znaku jakości powłok anodowych tlenkowych na wyrobach aluminiowych przeznaczonych do celów architektonicznych	2006	utrzymanie najwyższego standardu jakości lakierowania i anodowania aluminium architektonicznego
20	QUALANOD	Quality Label for Anodic Oxide Coatings on Wrought Aluminium for Architectural Purposes Stowarzyszenie kontroli jakości przemysłu lakierów, farb i powłok na wyrobach aluminiowych przeznaczonych do celów architektonicznych		

3. Syntetyczna charakterystyka partnerskich organizacji międzynarodowych budownictwa

Statutowa działalność ITB w zakresie zapewnienia należytej jakości techniczno-użytkowej obiektów budowlanych i ochrony interesów ich użytkowników, a także konieczność pozyskiwania partnerów do wspólnych projektów badawczych współfinansowanych z funduszy UE – reprezentujących i jednostki badawcze, i przemysł, implikuje intensyfikowanie aktywności przedstawicieli Instytutu na forum organizacji budownictwa, zarówno krajowych jak i międzynarodowych, szczególnie europejskich. Jak wspomniano wcześniej, partnerami ITB są praktycznie wszystkie liczące się organizacje europejskie i światowe, aktywne w sektorze budownictwa.

CIB – International Council for Research and Innovation in Building and Construction

(Międzynarodowa Rada ds. Badań i Innowacji w Budownictwie)

CIB powstał w 1953 r. jako stowarzyszenie, którego celem była międzynarodowa współpraca i wymiana informacji między instytutami badawczymi działającymi w sektorze budownictwa. Obecnie CIB zrzesza ponad 400 członków z blisko 70 krajów, wśród nich publiczne organizacje, instytuty badawcze, uczelnie, centra dokumentacji, firmy, wykonawców. Celem CIB jest zachęcenie do międzynarodowej współpracy oraz wymiana informacji w obszarze badań i innowacji w budownictwie. Działania CIB koncentrują się na naukowych, technicznych, ekonomicznych i społecznych aspektach budownictwa, wspomagając tym samym ulepszenie procesów w środowisku budowlanym.

Instytut, poprzez członkostwo w CIB, zalicza się do międzynarodowej sieci instytucji badawczo-rozwojowych, uczelni i przedstawicieli przemysłu i ma dostęp do dokumentów i prezentacji z konferencji, sympozjów i seminariów organizowanych przez CIB, w których uczestniczy ponad 5000 osób z całego świata rocznie. CIB określił cztery priorytetowe tematy: zrównoważone budownictwo, użytkownicy docelowi, rewaloryzacja budownictwa, zintegrowane rozwiązania projektowe [7].

Instytut jest członkiem rzeczywistym CIB już od 1954 r. Na przełomie lat 2009 i 2010 potwierdzono udział przedstawicieli ITB w następujących grupach i komitetach CIB:

- W102 Information and Knowledge Management in Building (Zarządzanie informacją i wiedzą w budownictwie),
- W080 Prediction of Service Life of Building Materials and Components (Prognozowanie trwałości materiałów i elementów budowlanych),
- TG75 Engineering Studies on Traditional Constructions (Studia inżynierskie w zakresie tradycyjnych konstrukcji),
- W014 Fire (Pożar),
- W023 Wall Structures (Konstrukcje ścian),
- W051 Acoustics (Akustyka budowlana).

CIB to kolejne prestiżowe i opiniotwórcze forum międzynarodowe, które przy odpowiednim stopniu zaangażowania daje możliwość nawiązania kontaktów niezbędnych do pozyskiwania funduszy na projekty badawcze.

CICIND – International Committee for Industrial Chimneys and Stacks

(Międzynarodowy Komitet Kominów Przemysłowych)

Komitet powstał w 1973 r. w Paryżu. Celem, jaki przyświecał powołaniu tego stowarzyszenia, była potrzeba wymiany doświadczeń w środowisku inżynierów oraz harmonizacja zasad dobrego projektowania, poprawnej eksploatacji i właściwego utrzymania kominów przemysłowych (żelbetowych, stalowych i murowanych). Członkowie Komitetu reprezentują użytkowników kominów, firmy wykonawcze, firmy konsultingowe, instytuty badawcze, ośrodki akademickie, dostawców oraz firmy handlowe z ponad 30 krajów [8], [9].

Członkostwo w CICIND pozwala uczestniczyć w ustanawianiu międzynarodowych norm projektowania oraz wytycznych diagnostyki i utrzymania kominów przemysłowych.

UEAtc – Union Européenne pour l’Agrément dans la construction

(Europejska Unia Akceptacji Technicznej w Budownictwie)

UEAtc została utworzona w 1960 r. Grupuje instytuty naukowo-badawcze zajmujące się udzielaniem krajowych aprobat w następujących krajach: Belgia, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Ukraina, Węgry, Włochy i Wielka Brytania. Praca wykonana przez instytut członkowski uznawana jest za pracę odpowiedniej jakości, która nie musi być powtarzana przez innych członków. Ma to istotne znaczenie przy ujednocnianiu procedur badania i metod oceny. To wzajemne zaufanie zaowocowało powstaniem procedury potwierdzania, umożliwiającej wykorzystanie badań i ocen wykonanych przy udzielaniu krajowej aprobaty w kraju pochodzenia wyrobu, przez instytuty członkowskie krajów, do których producent zamierza eksportować swój wyrób [10].

fib – fédération internationale du béton

(Międzynarodowa Federacja Betonu)

Federacja powstała z połączenia FIP (Międzynarodowej Federacji Betonu Sprężonego) i CEB (Międzynarodowego Komitetu Betonu), które istniały od 1952 r. Obecnie fib zrzesza członków z około 65 krajów. Celem nadrzędnym fib jest rozwój badań – w aspekcie naukowym i praktycznym – pozwalających na zastosowanie konstrukcji betonowych z uwzględnieniem zmian technicznych, ekonomicznych i estetycznych. Realizacja celu dokonuje się przez inicjowanie badań, syntezę wyników badań i praktyki oraz upowszechnianie rezultatów poprzez publikacje, wytyczne i organizowanie międzynarodowych kongresów oraz sympozjów. Do celów fib należy również tworzenie rekomendacji dotyczącej projektowania i wznoszenia konstrukcji betonowych oraz informowanie członków o zmianach w obszarze aktywności fib [11].

EOTA – European Organisation for Technical Approvals

(Europejska Organizacja ds. Aprobatach Technicznych)

EOTA powstała zgodnie z postanowieniami dyrektywy Rady 89/106/EWG [12] w sprawie wyrobów budowlanych i zrzesza jednostki upoważnione do udzielania europejskich aprobat technicznych, desygnowane przez rządy państw członkowskich Unii. Są to z reguły te same jednostki, które od lat sześćdziesiątych współpracują w ramach UEAtc. Podstawowym zadaniem EOTA jest organizacja współpracy jednostek aprobujących przy opracowywaniu Wytycznych do europejskich aprobat technicznych na pod-

stawie mandatów otrzymanych od Komisji Europejskiej. EOTA koordynuje również prace jednostek aprobowanych i rozwiązuje ewentualne problemy związane z konkretnymi przypadkami aprobat udzielanych przez jej członków. Jednostki aprobowane EOTA obowiązane są do udzielania sobie wzajemnie wszelkiej niezbędnej pomocy [13].

EOTA działa w ścisłej współpracy z Komisją Europejską, EFTA, CEN i europejskimi stowarzyszeniami i organizacjami przemysłowymi, które są obecne w roli obserwatorów w pracach różnych organów EOTA. W związku ze zmianami regulacji UE wprowadzonymi przez przyjęte 18 stycznia 2011 r. rozporządzenie CPR [14], zastępujące dyrektywę budowlaną 89/106/EWG, organizacja ta w obecnej formie kończy swoją działalność 1 lipca 2013 r.

EGOLF – European Group of Organisations for Fire Testing, Inspection and Certification

(Europejska Grupa Organizacji Prowadzących Badania Ogniove, Inspekcje i Certyfikacje)

Grupa zrzesza ponad 50 organizacji – przede wszystkim laboratoriów ogniowych – z 25 krajów Europy. W EGOLF działają cztery Komitety Techniczne, stanowiące forum do dyskusji i podejmowania decyzji w przypadku problemów odpowiednio w zakresie kompetencji: reakcja na ogień, odporność ogniowa, naukowe podstawy metod badawczych, akredytacja laboratoriów, certyfikacja i inne.

Cele EGOLF to:

- nawiązanie kontaktów między oficjalnymi laboratoriami krajowymi zajmującymi się badaniami wyrobów na potrzeby uregulowań prawnych w Europie,
- działalność na rzecz akceptacji wyników badań i dokumentów w celu usunięcia barier handlowych, udział w ujednocnianiu metod badań ogniowych i raportów z badań, ich ocena i zakres stosowania,
- utworzenie forum dla dyskusji problemów związanych z normowymi metodami badań ogniowych,
- promocja badań i rozwój dziedziny badań ogniowych,
- określenie ujednoczonego poziomu jakości do badań ogniowych, metod badawczych i kompetencji personelu w laboratoriach europejskich [15], [16].

WFTAO – World Federation of Technical Assessment Organisations

(Światowa Federacja Organizacji ds. Ocen Technicznych)

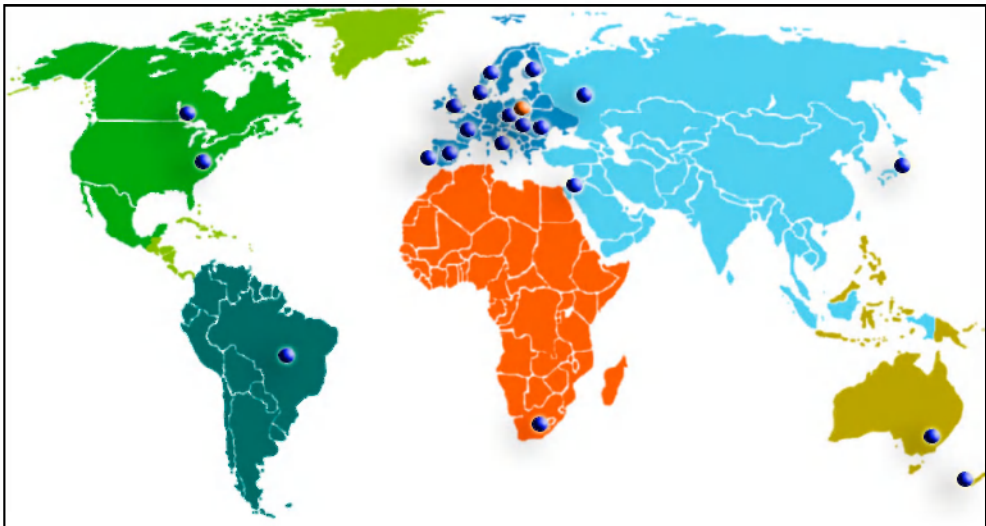
Federacja powstała w 1996 r. jako stowarzyszenie jednostek zajmujących się różnorodnymi formami oceny technicznej nowych rozwiązań stosowanych w budownictwie. Idea utworzenia organizacji o światowym zasięgu jest wynikiem powszechności działań związanych z zapewnieniem jakości nowych wyrobów budowlanych przez systemy oceny dokonywanej przez niezależne jednostki o charakterze naukowo-badawczym. Obecnie stowarzyszenie liczy 23 członków z 21 państw (rys. 1).

Podstawowym zadaniem WFTAO jest tworzenie forum wymiany poglądów, służące jednocześnie lepszemu wzajemnemu poznaniu instytucji członkowskich. Pozwala to na nawiązanie bezpośrednich kontaktów między instytutami i lepsze poznanie zasad badawczych stosowanych w poszczególnych państwach. Umożliwia także programo-

wanie wspólnych działań służących promocji idei wprowadzania do budownictwa rozwiązań innowacyjnych, promujących postęp i rozwój tej dziedziny gospodarki w sposób zapewniający właściwą jakość nowych rozwiązań przez różne formy ocen technicznych poprzedzających zastosowanie wyrobu.

Instytut Techniki Budowlanej jest członkiem WFTAO od 1998 r. Na posiedzeniach WFTAO omawiane są kwestie zarówno o charakterze organizacyjnym, jak i merytorycznym, ostatnio między innymi dotyczące:

- zasad finansowania działalności związanej z wydawaniem ocen technicznych,
- podejścia do odpowiedzialności cywilnej za działalność związaną z udzielaniem ocen technicznych,
- możliwości zbliżenia zasad oceny wyrobów do ocieplania ścian zewnętrznych,
- problemów związanych z oceną trwałości innowacyjnych wyrobów,
- certyfikacji dobrowolnej robót budowlanych, personelu i systemów ochrony środowiska,
- uwzględnienia w ocenie i kwalifikacji wyrobów wymagań dotyczących oszczędności energii w skali globalnej,
- koncepcji kryteriów stosowanych do oceny budynków pod kątem spełnienia wymagań rozwoju zrównoważonego, wykorzystanie narzędzi w postaci oceny pełnego cyklu życia wyrobów oraz oceny czynników ekologicznych [16].

Rys. 1. Partnerstwo poza Europą poprzez WFTAO
Fig. 1. Partnership in the world through WFTAO

ENBRI – European Network of Building Research Institutes

(Europejskie Stowarzyszenie Instytutów Badawczych Budownictwa)

ITB jest od 2000 r. członkiem ENBRI – organizacji zrzeszającej 23 europejskie instytuty badawcze działające w obszarze budownictwa. Sieć instytutów ENBRI ma szeroki zasięg tematyczny i gwarantuje ciągłe doskonalenie i uaktualnienie międzynarodowego stanu wiedzy, wymianę doświadczeń i współpracę w sektorze budownictwa. Dwa razy w roku organizowane są regularne spotkania przedstawicieli instytutów zrzeszonych w tej organizacji, podczas których omawiane są bieżące problemy i planowane działania krótkoterminowe i długoterminowe organizacji. Ponadto odbywa się prezentacja i dyskusja bieżącej działalności ENBRI oraz omawiane są aktualne i planowane propozycje zaproszeń do projektów badawczych w kolejnych programach ramowych UE. Odbywają się też prezentacje instytutów – członków ENBRI. Uzasadnione jest stwierdzenie, że przynależność do tej organizacji ułatwiła dotychczas włączenie się specjalistów ITB w realizację trzech europejskich projektów badawczych: ManuBuild, EnVIE, BUILDING UP [16].

Rys. 2. Partnerstwo w Europie poprzez ENBRI

Fig. 2. Partnership in Europe through ENBRI

IABSE – International Association for Bridge and Structural Engineering

(Międzynarodowe Stowarzyszenie ds. Mostów i Inżynierii Budowlanej)

IABSE jest naukowo-techniczną organizacją, założoną w 1929 r., która zrzesza około 4000 członków z 100 krajów. Koncentruje się na zagadnieniach z zakresu konstrukcji

i inżynierii lądowej, takich jak: analiza i projektowanie, wznoszenie, monitoring i inspekcje, utrzymanie, użytkowanie, modernizacja, rozbiórka obiektów budowlanych. Wszystkie te elementy rozważane są w wymiarze technicznym, ekonomicznym, środowiskowym i społecznym [17]. ITB jest członkiem stowarzyszenia od 2002 r.

ELGIP – European Large Geotechnical Institutes Platform (Europejska Platforma Laboratoriów Geotechnicznych)

Organizacja została założona w 2002 r. przez 11 krajów europejskich. ITB przystąpiło do ELGIP w roku 2006. Głównym jej celem jest połączenie przemysłu budowlanego z badaniami geotechnicznymi oraz zapewnienie efektywnej ciągłości wiedzy i innowacji geotechnicznej na odpowiednio wysokim poziomie, a także wsparcie wymiany doświadczeń i umiejętności w tym obszarze. Celem jest również podniesienie publicznej świadomości znaczenia ekspertyz geotechnicznych w zakresie zrównoważonego rozwoju, zrównoważonej infrastruktury transportowej i ochrony przeciw naturalnym i ekologicznym zagrożeniom. ELGIP pełni rolę doradcy Komisji Europejskiej, przemysłu, użytkowników docelowych odnośnie do priorytetów w sferze badań i rozwoju. ELGIP definiuje i egzekwuje innowacyjne projekty badawczo-rozwojowe, a poprzez stronę internetową www.elgip.net utrzymuje wirtualne zintegrowane centrum wiedzy i informacji [18].

Eurocer-building – European association of certification bodies, testing laboratories and inspection bodies for the building and construction industry (Stowarzyszenie Jednostek Certyfikujących w Budownictwie)

Stowarzyszenie zostało założone w 1994 r., a ITB przystąpiło do niego w roku 2006. Organizacja zrzesza jednostki certyfikujące z 10 krajów europejskich. Członkowie eurocer-building działają w przemyśle budowlanym, przeprowadzając certyfikację wyrobów, usług, systemów zarządzania jakością, systemów zarządzania środowiskiem oraz personelu. Głównym celem stowarzyszenia jest ograniczanie barier handlowych między krajami członkowskimi i promowanie swobodnego przepływu wyrobów budowlanych poprzez:

- współpracę w rozwijaniu interpretacji metod oceny zgodności oraz europejskich systemów certyfikacyjnych wyrobów, usług i systemów jakości,
- promowanie działań zmierzających ostatecznie do wzajemnego uznawania certyfikatów.

Współpraca ITB w ramach eurocer-building ma na celu wymianę doświadczeń w zakresie certyfikacji dobrowolnej oraz promowanie działalności Instytutu [19], [20].

ECTP – European Construction Technology Platform (Europejska Platforma Technologiczna Budownictwa)

ECTP jest organizacją zrzeszającą krajowe platformy technologiczne budownictwa i inne organizacje UE w liczbie ponad 200, w tym dwie polskie – ITB od 2008 r. Członkowie organizacji mają możliwość spotkania i dyskusji podczas corocznie organizowanych konferencji, których celem jest prezentacja prac realizowanych w ECTP na rzecz sektora budownictwa i nauki. Poprzez strukturę ECTP odbywa się wymiana informacji i doświadczeń na poziomie europejskim, w szczególności w zakresie działań planowanych w celu wypracowania tzw. Strategicznego Planu Badań, propozycji dotyczącej

wspólnej inicjatywy w dziedzinie efektywności energetycznej budynków E2B A (Energy Efficient Buildings Association), priorytetów ECTP i propozycji przyszłych programów badawczych 7PR. Stowarzyszenie E2B A, zbudowane w ramach struktur ECTP, przygotowało – we współpracy z Komisją Europejską – „mapę drogową” [21] na nadchodzące lata dla sektora B + R w zakresie budynków efektywnych energetycznie.

Organizowane są też sesje tematyczne, których celem jest poszukiwanie partnerów do propozycji projektów badawczych współfinansowanych z Programów Ramowych Unii Europejskiej [16].

E2B A – Energy Efficient Buildings Association

(Budynki Efektywne Energetycznie)

E2B A utworzono w strukturach ECTP w celu koordynacji działań przemysłu i nauki oraz lepszego niż dotychczas wykorzystania środków z programów unijnych na badania w obszarze podniesienia efektywności energetycznej budynków.

Cele E2B to:

- wspieranie realizacji celów UE w zakresie redukcji zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenia znaczenia odnawialnych źródeł energii,
- tworzenie przyjaznego środowiska w Europie dla rozwoju nauki i badań nad kluczowymi technologiami,
- pomoc w zdefiniowaniu programu badawczo-rozwojowego UE dotyczącego efektywności energetycznej budynków,
- analiza, wybór i kontrola realizacji najlepszych projektów w obszarze działań E2B [16].

SB Alliance

(Stowarzyszenie na rzecz Zrównoważonego Budownictwa)

Celem stowarzyszenia jest stworzenie możliwości określenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju. Podmioty zrzeszone mogą przekazać niezbędne informacje dla rynku przez rozwój wspólnego programu i zapewnienie wzajemnego uznania działań uczestników. Jest to narzędzie oceny badań i prac normalizacyjnych oraz instrument ochrony lokalnej specyfiki z jednoczesnym uznaniem konieczności konwergencji międzynarodowej, socjoekonomii i integracji w obszarze środowiska oraz analizy urbanistycznej, uwzględniającej cykl życia budynku. Stowarzyszenie ma na celu zmniejszenie indywidualnych wydatków na rozwój i badania, poprawiając jednocześnie jakość ich wyników. SB Alliance stworzy nowy międzynarodowy program badawczy dla budownictwa zrównoważonego, z uwzględnieniem krajowych i regionalnych różnic w metodach oceny.

CEN – European Committee for Standardisation

(Europejski Komitet Normalizacyjny)

Działalność CEN jest skierowana na usuwanie barier handlowych dotyczących europejskiego przemysłu i konsumentów. Jego misją jest wspieranie gospodarki europejskiej w światowym handlu, dobrobytu obywateli Unii Europejskiej oraz dbałość o środowisko. CEN stanowi platformę dla rozwoju europejskich norm i innych specyfikacji technicznych. Zrzesza 31 przedstawicieli krajowych, którzy współpracują w zakresie rozwoju norm europejskich (EN). Normy europejskie pomagają budować europejski

rynek wewnętrzny towarów i usług oraz umacniają pozycję Europy w gospodarce światowej. W prace CEN angażuje się ponad 60 000 ekspertów technicznych, jak również zrzeszenia przedsiębiorców, konsumentów oraz innych organizacji [22].

ISO – International Organisation for Standardisation

(Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna)

ISO oficjalnie rozpoczęła działalność w 1947 r. Jest to organizacja pozarządowa, zrzeszająca 163 organizacje członkowskie, ustanawiająca normy we wszystkich dziedzinach codziennego życia. Projekty zmian lub projekty nowych norm (draft) może składać każda organizacja członkowska. Następnie projekty są dyskutowane w grupach roboczych, w których po uzyskaniu ogólnego konsensusu „draft” zamienia się w „project”, który może uzyskać status oficjalnej normy wówczas, gdy 3/4 członków komitetu głównego zaopiniuje go pozytywnie [23].

SCC – The Standing Committee on Construction

(Stały Komitet Budownictwa)

Komitet został utworzony na mocy dyrektywy 89/106/EWG jako komitet sektorowy, odpowiedzialny za rozstrzyganie spraw związanych z wdrażaniem jej postanowień. W skład SCC wchodzi przedstawiciele władz państw członkowskich odpowiedzialnych za budownictwo. Komitet pełni nie tylko rolę doradczą, lecz także – głosami państw członkowskich – podejmuje istotne decyzje w sprawach:

- udzielania mandatów (zleceń) adresowanych do CEN i EOTA na opracowywanie zharmonizowanych norm i Wytycznych do europejskich aprobat technicznych (ETAG),
- ustalania poziomu atestacji zgodności wyrobów objętych mandatami,
- nadania normom europejskim statusu specyfikacji technicznych zharmonizowanych z dyrektywą i wyznaczania okresu współistnienia,
- interpretacji postanowień dyrektywy w wydawanych w miarę potrzeb dokumentach informacyjnych.

Elementem współpracy jest koordynacja prac ekspertów ITB przygotowujących szczegółowe stanowiska dotyczące dokumentów będących przedmiotem obrad Stałego Komitetu Budownictwa. Przedstawiciele Instytutu uczestniczą w pracach Grup Ekspertów SCC poświęconym:

- kwestiom z zakresu klasyfikacji ogniowej wyrobów budowlanych i metodyki badań ogniowych,
- europejskiemu schematowi akceptacji wyrobów budowlanych mających kontakt z wodą, przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- opracowaniu zasady harmonizacji metod oceny obecności substancji niebezpiecznych w wyrobach budowlanych.

Informacje na temat działań ITB w ramach współpracy z SCC prezentowane są w serwisie „Dokumenty Unii Europejskiej”, biuletynie informacyjnym, artykułach przeglądowych w prasie technicznej, a także podczas seminariów [24].

GNB – Group of Notified Bodies

(Grupa Jednostek Notyfikowanych)

GNB zrzesza jednostki autoryzowane przez swe państwa członkowskie do wykonywania zadań z zakresu oceny zgodności, według dyrektywy 89/106/EWG. Instytut Techniki Budowlanej został autoryzowany do wykonywania zadań z zakresu oceny zgodności i figuruje pod numerem 1488 na liście europejskich jednostek notyfikowanych do dyrektywy budowlanej. Informacje o upoważnionych przez siebie jednostkach państwa członkowskie przekazują Komisji Europejskiej i pozostałym państwom członkowskim w ramach procedury notyfikacji.

Notyfikacja obejmuje jednostki:

- certyfikujące zgodność wyrobów,
- certyfikujące zakładową kontrolę produkcji,
- kontrolujące,
- laboratoria badawcze.

Jednostki te zobowiązane są do współpracy na forum europejskim w Grupie Jednostek Notyfikowanych, wypracowując wspólne zasady postępowania i obowiązujące wykładnie zapisów dotyczących oceny zgodności w zharmonizowanych specyfikacjach.

ITB koordynuje od 2004 r. działania Polskiej Grupy Jednostek Notyfikowanych (PGJN) do dyrektywy 89/106/EWG poprzez organizację w siedzibie ITB cyklicznych spotkań z przedstawicielami zainteresowanych stron oraz formułuje wspólne stanowisko i reprezentuje PGJN na spotkaniach Rady Doradczej Grupy Jednostek Notyfikowanych (AGNB-CPD), powołanej przez Komisję Europejską. Na stronie internetowej www.itb.pl jest założony i systematycznie aktualizowany folder PGJN [4, 6].

QUALANOD – Quality Label for Anodic Oxide Coatings on Wrought Aluminium for Architectural Purposes

(Stowarzyszenie kontroli jakości przemysłu lakierów, farb i powłok na wyrobach aluminiowych przeznaczonych do celów architektonicznych)

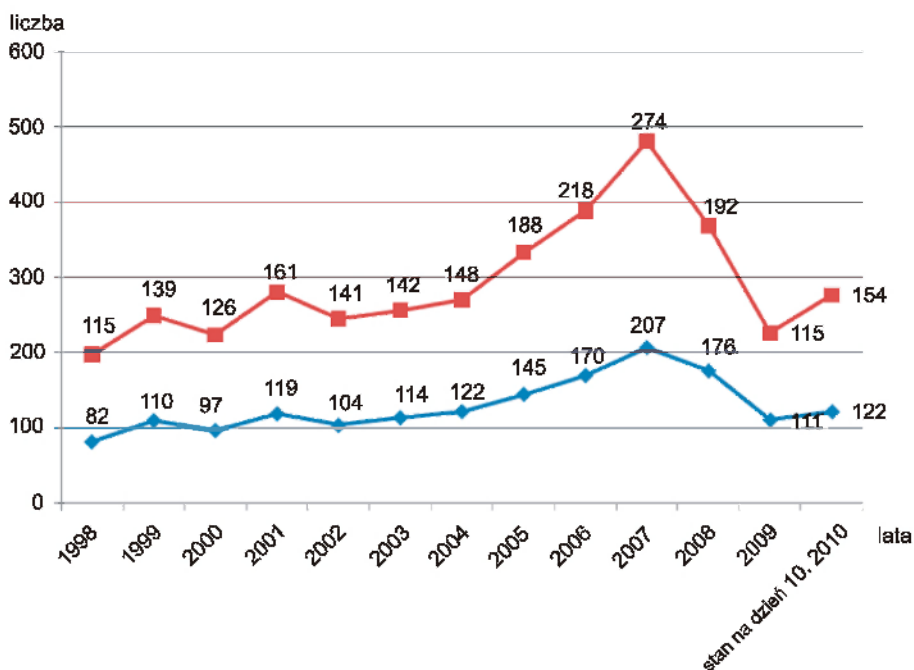
QUALICOAT – Association of Quality Control in the Lacquering, Painting and Coating Industry

(Stowarzyszenie ds. znaku jakości powłok anodowych tlenkowych na wyrobach aluminiowych przeznaczonych do celów architektonicznych)

Celem wymienionych stowarzyszeń jest utrzymanie najwyższego standardu jakości lakierowania i anodowania powierzchni aluminium architektonicznego. Z dbałości o potrzeby klientów określono porównywalne wymagania dotyczące powierzchni aluminiowych. Licencjonowane instytucje (w tym ITB) monitorują wyroby na rynku i ich zgodność z wymaganiami [25], [26].

4. Działania ITB na rzecz upowszechniania wiedzy we współpracy międzynarodowej oraz uczestnictwo w międzynarodowej działalności normalizacyjnej

Instytut od lat aktywnie działa na rzecz kształtowania krajowej i europejskiej przestrzeni badawczej, przez co wypracował silną i ugruntowaną pozycję jednostki badawczej budownictwa w środowisku polskich i europejskich instytutów badawczych, przedsiębiorców i organizacji międzynarodowych. Instytut intensyfikuje swój udział w pozyskiwaniu funduszy unijnych w celu wsparcia innowacyjnych zmian w sektorze budowlanym, a także na rzecz własnego rozwoju. Liczba realizowanych projektów międzynarodowych wzrosła z 3 w 2005 r. do 6 w 2011 r. Konieczność pozyskiwania partnerów do wspólnego wnioskowania o finansowanie z funduszy unijnych – reprezentujących i jednostki badawcze, i przemysł – implikuje intensyfikowanie aktywności przedstawicieli ITB na forum organizacji zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, szczególnie europejskich.

Rys. 3. Liczba wyjazdów zagranicznych (linia niebieska) oraz liczba osób, które wyjechały (linia czerwona) w latach 1998–2010

Fig. 3. Number of foreign business trips (blue line), number of travelling employees (red line) – 1998–2010

W pojęciu „upowszechnianie wiedzy” mieści się organizacja międzynarodowych spotkań w ITB, udział specjalistów Instytutu w zagranicznych konferencjach i spotkaniach (rys. 3) oraz publikacje zagraniczne pracowników ITB.

Liczba spotkań międzynarodowych organizowanych w Instytucie, od kilku lat utrzymuje się na poziomie kilku rocznie i jest zadowalająca.

Wydatki ITB poniesione w związku z udziałem pracowników w spotkaniach międzynarodowych kształtują się od lat na poziomie kilkuset tysięcy rocznie.

W ramach międzynarodowej działalności normalizacyjnej w 2010 r. pracownicy naukowcy ITB brali udział w pracach 7 Komitetów Technicznych CEN: TC 89 Charakterystyka cieplna budynków i ich elementów, TC 126 Akustyczne właściwości budynków i elementów budowlanych, TC 127 Bezpieczeństwo pożarowe w budynkach, TC 191 Stałe systemy gaśnicze, TC 341 Badanie i rozpoznanie geotechniczne, TC 350 Zrównoważone budownictwo, CEN BT/WG 206 Udział CEN w Inicjatywie Rynków Pionierskich dla Europy w zakresie zrównoważonego budownictwa. W posiedzeniach komitetów technicznych i grup roboczych CEN uczestniczyło 13 specjalistów ITB. Celem wszystkich tych prac było uzgadnianie ostatecznych wersji projektów norm EN, ISO oraz EN ISO i analiza potrzeb wynikających z przyszłego wdrożenia tych norm jako PN-EN i PN-EN ISO do krajowej praktyki budowlanej (metody badań, aparatura badawcza, proces wprowadzania norm itp.).

5. Podsumowanie i wnioski

Branża budowlana stanowi 10% ogólnoeuropejskiego PKB, z czego 3,5% przypada na materiały i wyroby budowlane. Przykładowo w 2008 r. wartość rynku materiałów i produktów UE wyniosła 400 miliardów euro. Europejski plan poprawy konkurencyjności w sektorze budowlanym kieruje się licznymi istotnymi celami, tj. poprawą procedur i standardów jakości, z uwzględnieniem procedur regulacyjnych i dotyczących środowiska naturalnego, a także zwiększeniem wysiłków w zakresie badań, rozwoju technicznego, dystrybucji innowacyjności i wiedzy. Prawodawstwo europejskie uznaje, że oznakowanie ekologiczne jest kluczowym czynnikiem strategicznym o dużym potencjale, wpływającym na poprawę środowiska naturalnego przy efektywnych kosztach.

Od wielu lat ITB świadczy usługi na rzecz licznych uczestników rynku, sprzedając swoje „produkty” (badania, ekspertyzy, aprobaty, certyfikaty, wydawnictwa) bezpośrednio określonej grupie – producentom wyrobów budowlanych. W związku z przystąpieniem Polski do UE w 2004 r. nastąpiło poszerzenie działalności ITB nie tylko w strukturach europejskich, ale również światowych. Intensywna działalność w zakresie europejskiej Grupy Jednostek Notyfikowanych (jako element procesu udzielania certyfikatów CE) jest przedmiotem odrębnej publikacji [4].

Podsumowując, można stwierdzić, że aspiracją i zadaniem ITB jest współtworzenie Gospodarki Opartej na Wiedzy oraz krajowej i europejskiej przestrzeni badawczej. W tym celu Instytut nie tylko rozwija swój potencjał badawczy, ale także optymalizuje szeroko zakrojoną współpracę międzynarodową. Ważnym elementem tej współpracy

jest przynależność do organizacji międzynarodowych, która umożliwi aktywny udział we współtworzeniu przepisów prawnych, pozyskanie wiarygodnych partnerów oraz wspólne aplikowanie o środki z programów unijnych. Należy podkreślić, że obecność na forum międzynarodowym buduje pozytywny wizerunek Instytutu i umacnia pozycję ITB jako odpowiedzialnej, wszechstronnej i doświadczonej jednostki badawczej. Ponadto Instytut prowadzi działania w zakresie współpracy dwustronnej (m.in. z Francją i Ukrainą), podyktowanej względami naukowymi, gospodarczymi i politycznymi.

Bibliografia

- [1] 60 lat Instytutu Techniki Budowlanej. Księga Jubileuszowa. R. Gajownik, B. Lewicki, A. Wolińska-Fick, 2005
- [2] Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe, P. Bochniarz, M. Boni, M. Bukowski, E. Durka i in., Warszawa, 2009
- [3] Strategic Research Agenda for the European Construction Sector. Achieving a sustainable and competitive construction sector by 2030, ECTP, 2005
- [4] Analiza, opracowanie i wdrożenie systemu uregulowań zwiększających innowacyjność i konkurencyjność sektora wyrobów budowlanych (Prace Grupy Jednostek Notyfikowanych), J. Fangrat, praca ZC-18/2005–2007
- [5] Udział Instytutu Techniki Budowlanej w pracach europejskiej Grupy Jednostek Notyfikowanych do dyrektywy budowlanej CPD – w przygotowaniu, J. Fangrat, P. Maciejak
- [6] Działalność Instytutu Techniki Budowlanej w ramach prac Grupy Jednostek Notyfikowanych. P. Maciejak, praca ZC – 18/2008–2010
- [7] <http://www.cibworld.nl/site/home/index.html>
- [8] Projektowanie konstrukcji inżynierskich wg wymagań norm PN-EN. M. Lechman, praca NK – 38/10, 2010
- [9] <http://www.cicind.org/EN/index.php>
- [10] Podstawy merytoryczne współpracy ITB z UEAtc. A. Kukulska-Grabowska, praca NJ – 13/09, 2009
- [11] <http://www.fib-international.org/>
- [12] Dyrektywa 89/106/EWG
- [13] Kształtowanie zakresu merytorycznego zadań technicznych EOTA. J. Tworek, praca EU – 2/09, 2009
- [14] CPR – Construction Products Regulation (EU)
- [15] Wnioski z udziału w pracach organizacji europejskich CEN, EGOLF związanych z funkcjonowaniem dyrektywy 89/106/EWG oraz ISO w zakresie inżynierii bezpieczeństwa pożarowego. A. Borowy, praca NP – 65/09, 2009
- [16] Podstawy merytoryczne współpracy ITB z polskimi i zagranicznymi organizacjami, jednostkami naukowo-badawczymi oraz przemysłem. J. Fangrat, praca W – 1/2010, 2010
- [17] <http://www.iabse.org/>
- [18] <http://www.elgip.net/>
- [19] Eurocer-building – europejskie stowarzyszenie jednostek certyfikujących w budownictwie. A. Bucholc, *Prace Instytutu Techniki Budowlanej – kwartalnik*, 2, 2002

- [20] Współpraca międzynarodowa ITB z europejskimi jednostkami certyfikującymi, działającymi w ramach stowarzyszenia eurocer-building, P. Maciejak, praca ZC – 20/2010, 2010
- [21] Research Priorities for the Definition of a Multi-annual Roadmap and Longer Term Strategy, Ad-hoc Industrial Advisory Group, Energy-efficient Buildings PPP, 2009
- [22] <http://www.cen.eu/cen/>
- [23] <http://pl.wikipedia.org/>
- [24] Podstawy merytoryczne polskiego stanowiska w Stałym Komitecie Budownictwa. J. Tworek, praca EU -3/09, 2009
- [25] Wdrożenie nowych metod badawczych oraz modernizacja stanowisk badawczych w Laboratorium LM. T. Możaryn, praca NM – 30/2010, 2010
- [26] <http://www.qualanod.net/>

THE BUILDING RESEARCH INSTITUTE (ITB) IN EUROPE AND ALL OVER THE WORLD

Summary

The article describes the ITB international cooperation. It characterizes couple of international organizations with whom the Institute cooperates as well as the ITB standardization activity in CEN and ISO. This article provides information concerning the participation of ITB experts in international conferences and meetings, the ITB involvement in EU projects, number of international delegates in the Institute and foreign publications of ITB experts.

Praca wpłynęła do Redakcji 16 VI 2011 r.